

Azután a következetesség megint az előbbi összefüggéstelen beszédnek adott helyet.

A vacsora véget ért, Chaffery a sör maradékát poharába öntötte, előszedett egy leg-hosszabb fajtájú Broseley-pipát és felszólította Lewishamot, hogy gyújtson rá.

— Ez a legtisztességesebb dohányzás, — mondta Chaffery, pipájának az öblét kopogtatva. Ebben az országban a jó szivar és a tisztesség egyformán ritka.

Lewisham zsebéből előkötörte algiri cigarettáit, melyeket Chaffery szemüvegén át bizalmatlankodva vett szemügyre. Utána belefogott a kilátásba helyezett apológiába. A hölgyek elvonultak, hogy a vacsoránál használt tárgyakat lemosogassák.

— Egyszóval lássuk azt a bizonyos csalást, — mondta Chaffery hirtelen, mikor a pipája már szelett. — En az életet nem tudom olyan egyszerűen felfogni, mint ön.

— En sem találok az életet egyszerűnek — felelte Lewisham, — de azt hiszem, hogy a dolgokban a jót és rosszat meg lehet különböztetni. És nem hiszem, hogy ön bármit is mondott volna, a mi azt bizonyítaná, hogy az a szellemidézési család helyes volna.

Tárgyaljuk a dolgot alaposabban, — mondta Chaffery, keresztbevetve a lábát. Elemezzük egy kissé az ügyet. Ugy látom, — közben tömött egyet a pipáján, — ön nem tudja teljes mértékben értékelni az illúziókat a fontosságát az életben és a hazugságnak és csalódnak valódi szerepét a társadalmi szervezetben. Onben nagy a hajlandóság arra, hogy a csalárdánságnak egy bizonyos formáját helytelenítse, mert nem tartozik az általános bevett dolgok közé... bizonyos rosszálással és — mint azt nadragómnak a rojtos széle és ez a vacsora bizonyítja, — kevés ismeréssel találkozik.

— Nem erről van szó, — mondta Lewisham.

— Azt akarom bebizonyítani — folytatta Chaffery a fejtegetését, — hogy a becsület lényegében anarchisztikus és szétbontó erő a társadalomban s hogy a társadalmi közületek összetartását és a civilizáció haladását csak az eleven, sőt gyakran hatalmas hazugság teszi lehetővé, hogy a társadalmi szerződés többé kevésbé nem egyéb, mint az emberi lényeknek hatalmas összeesküvése arra, hogy hazudjanak és hogy önmagukat és egymást a közös érdekében rászedjék. A hazugság a malter, a mely a vad egyedeket összeköti a társadalom épületében. Ez az az általános tétel, a melyre a magam igazságát alapítom. Az én médium-mivoltom, biztosíthatom önt, csak egy különleges részlete ennek az általános állításnak. Ha nem volnék feneketlenül közönys, állhatatlan és kalandor természet és nem viseltetnék borzalmas ellenszenvvel az írás iránt, akkor nagy könyvet írhatnék erről a kérdéssel és minden mélyen gondolkozó embertől tisztelve elhítnék a világban.

— De hogy akarja ezt bebizonyítani? Bizonyítsam be? Csak utalnom kell a példákra. Hiszen már más emberek is vannak, — Bernhard Shaw, Ibsen és más hozzájuk hasonló, — a kik sokat megláttak belőle és új evangélium módjára hirdetik... Mi az ember? Kapzsiság és vágy, a mit csak a félelem és esztelen hiúság fekezt meg.

— Ebben nem érthetek egyet, — mondta Lewisham.

Majd egyetért, ha öregebb lesz, — felelte Chaffery. — Vannak igazságok, melyekbe bele kell öregednie... A mi azonban a hazugságok kérdéséről illeti, nézzük csak a társadalom szerkezetét és hasonlítsuk össze a vad állapottal. A vad és a civilizált ember között csak azt az egyetlen lényegbevágó különbséget állapíthatja meg, hogy az előbbi nem tanulta meg a dolgok lényegének eltitkolását, az utóbbi pedig igen. Vegye a legjobban szembeötölő különbséget, a civilizált ember ruházódását és az illendőség fogalmát. Mi a ruházódás? A meglevő dolgok elrejtése. Mi az illendőség? Elnyomás! En nem érvelek az illendőség és tisztesség ellen, jól értem meg, de lényeges részei a civilizációnak és lényegük a „suppressio veri”...

(Folytatása következik.)

**Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.**

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A bolsevikiek országa. Dr. Panajoth Gyula, a ki tizenhét hónapig, 1918 tavaszáig volt orosz fogságban, orosz földön tett megfigyeléseiről és tapasztalatairól érdekes könyvet adott ki. Tárca-cikk-szerűen mond el sok érdekes adatot az orosz népről, benne a különböző társadalmi osztályokról, a hadifoglyok életéről, a fogságból való meneküléséről. Szól az orosz bolsevizmusról is s bár tapasztalatai a bolsevizmus első stádiumáról szólnak, sok bennük ma is érdekes. A könyv jövedelme a váci állami rendőrség jóléti alapja javára szolgál: nyomdai előállítás a váci országos egyintézetből került ki.

A «Budapesti Szemle» most megjelent szeptemberi számába Erdőy Béla írt magvas tanulmányt Danteről, mostani jubileuma alkalmából. Egy cikk a francia társadalom történetéről szól a direktorium alatt. Kédár Jolán Bauer Józsefről, a magyar dráma- és színház történet kitünő munkásságáról ad nekrológot. Vargha Gyula szép verset. A Szemle-rovatban Grósz Emil cikkez a debreczeni gróf Tisza István-egyetemről szól, ugyanott közlésre kerül Barabási Kán Józsefnek a Tisz-egyetem fölavatásán mondott ünnepi beszéde. A «Budapesti Szemle» Voinovics Géza szerkesztése alatt s a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg havonként, előfizetési ára félévre 150 K.

A Luther-naptár-nak most már az 1922-re szóló tizedik évfolyama jelent meg Hetényi Lajos soproni evangélikus liceumi vallásánál szerkesztése alatt. Az evangélikus közönség számára készült naptár a szokásos naptári részen kívül nagy számban közöl az egyházi életre, a magyar közéletre, a protestáns multira vonatkozó közleményeket, több elbeszélést, köztük a Luther-naptár által kitért pályázat nyertes elbeszéléseit, verseket és egyéb tanulságos és szórakoztató közleményeket. Ára 30 K; a tiszta jövedelem egyházi jótékony intézmények segélyezésére szolgál.

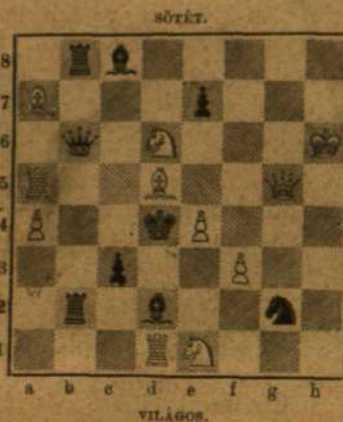
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Az amerikai református keleti egyház megye kiváló tudású esperese, *Kathy Zoltán dr.*, newyorki református lelkész Budapesten 46 éves korában. Az elhunyt 23 éven keresztül teljesített kiváló szolgálatot nemcsak az amerikai református magyar egyháznak, hanem az egész amerikai magyarságnak. Junius végén érkezett Magyarországra, hogy itt hivatalos egyházi körökkel az amerikai magyar reformátusság ügyéről tárgyaljon. — *Szigethy Lehel dr.*, kecskeméti jogakadémiai professzor 66 éves korában. — *Egerváry Géza* ismert szállótulajdonos, 61 éves korában Budapesten. — *Vladár Ferencz*, állami elemi iskolai igazgató, ötvenöt éves korában, a román megszállás alatt levő Szatmár-Németin. — *Pálffy Sándor* gróf ötvennégy éves korában a bécsi Löw-szanaszatóriumban. — Lengyel-falvi *Wigh János* nyug. kir. törvényszéki bíró Lugoson. — *Márkus Sándor* mérnök, építési vállalkozó, 37 éves korában Budapesten. — *Inkey Béla* kiváló geológus, Szombathelyen.

Özv. zsidányi és törökszentmiklósi *Almássy Edmunda*, szül. losonczy Gyürky Eulalia Mátraverebelyen. — *Balázs Ernőné* Budapesten — *Kullmann Sándorné dr.-né*, szül. Lavatka Irma a budakeszi-i Erzsébet-szanaszatóriumban. — *Le hó Gyulóné*, szül. Brumi Julia 64 éves korában Czecczen.

SAKKJÁTÉK.

3184. számú feladvány Rietveld J. J.-től. Kesteren.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, Egyetem-utca 4.)

A 3180. számú feladvány megfejtése.

Verz.

A 3181. számú feladvány megfejtése.

g2-g4!

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 1921. évi 14-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Sorsunk önmagunktól ered, mint a felhők a földről.*

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.
Szerkesztési iroda: IV., Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

FÖLDES-féle

MARGIT-CRÉME

puder, szappan, szájvíz, arcvíz,
elismert legjobb készítmények, békemenységben
mindenütt „HELACIT” arczsírósággal
kaphatók. ellen.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és
II. kibocsájtást, különlegességeket is.
SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronaherceg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb kivitelben: műbábkak, mű-
kezeket, órákat, naskötőket, gummitárcsá-
harisnyákat stb. Dru. választék az összes beteg-
szőlési gummitárcsák és műszerekben.

JÓ PAJTÁS

BENEDEK ÉLEK GYERMEKUJSÁGA

a szívet-lelket nemesítő törté-
netek, mesék, versek, ismeret-
gazdagító olvasmányok való-
ságos kincsesháza.

Rendes munkatársai: *Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampéthy Géza, Avar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy Fái Lenke, Beréngi Lászlóné, Tábori Kornél, Kozma Imre, Csánády Sándor, Székely Nándor, Jókay Lajos* stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek

BLOCKNER I.

hirdető-irodájában,

Budapest, IV., Semmelweis-u. 4.

18. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 25.

Szerkesztési iroda: IV., Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: a július-szeptemberi évfolyadra 60 korona.
Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
állapított viteldij is csatolandó.

A BUDAPESTI NEMZETKÖZI SAKKVERSENY.

MAGYAR ILIÁSZ

REGÉNY A VÉGEKRŐL. — IRTA RÁKOSI VIKTOR.

(Folytatás.)

Barnát is láthatólag izgatta a dolog, de azért nem mozdult kuczkójából, hanem befejezte Lear és Cordélia történetét. Milyen genialis egy fiú ez a Barna! Hogy el tudta találni a nép izlését, a mese modorát és hangját, hogy bele tudott illeszkedni a gondolatvilágba! Milyen gyönyörűen bele tudta például olvasztani ezt az ismert motívumot, hogy fujjad, fujjad én jó uram, én is voltam királylány, most meg vagyok jávorfácska, jávorfából furulyácska. Pedig hát ez speciális magyar dolog. Újra megerősödött bennem az a régi meggyőződés, hogy Barna univerzális zseni, a ki bármilyen téren sokra vitte volna...

... A mint Barna a mesélést befejezte, újra gondolkájához nyúlt, de már a muzsika se ment többé. Izgatottsága szemlétemást nőtt. Egyszerre csak föluggrott, intett nekem, hogy maradjak és kisetett. Valami húsz percig még nyugton tudtam maradni, de aztán rajtam is erőt vett a nyugtalanság és ott hagytam a mulatságot, hogy az éjszaka eseményei után nézzek. Odakint ez alatt friss hó esett és a kintinően látszó nyomokból Sherlock Holmesi tudomány nélkül is nagyon jól lehetett kombinálni. Láttam a remete hatalmas bocskornyóit, mellette a kutyalábakat jelző lyukakat, majd Barna lábnyomait, melyek a házba vezettek, de nem találtam otthon, csak bundát vett fel, sőt legjobb vadászpuskáját is magához vette és eltávozott, nyilván a remete nyomait követve. Uram Isten, mire készülnek ezek? Valami megállapított terv szerint járnak el a remetével? Vagy Barna csak úgy a maga esztől eredt utána, féltve a remetét valami rejtelmes veszedelemtől? Veszedelem? De hisz akkor ez az öcsémet is fenyegetheti? Bundát húztam, magamhoz vettem egy puskát és utánuk indultam. A nyomokat követve az utca tulsó felére jutottam és ott rögtön fölfedeztem egy idegen bocskornak a lenyomatát, mely Felső-Sztrégova felé mutatja az utat, és felismerhetők voltak arról, hogy sokkal kisebbek voltak, mint a remete talpai. Patek Balázs tehát elvégezte dolgát Gyetkóval és most megy hazafelé. Mindebből az én paraszteszemmel is következtethettem annyit, hogy az a dolog, a miben Patek Balázs itt járt, ránézve főbenjáró dolog lehet, hogy rááldozza éjszakájának nyugodalmát. Talán nagy érdekei fűződnek hozzá. E nélkül nem érdekelné és izgatná a dolog ennyire. Mindenesetre jó lesz résen lenni, mert e titokzatos jövés-kézés mögött nevezetes események bujkálhatnak.

Elhagytam Alsó-Sztrégovát, a nyomok változatlanul Felső-Sztrégova felé vezettek. A hold szürke felhőrongyok közt bujdosott és tündéri széppé tette a zuzmarás téli tájat, különösen folyton változó fény- és árnyjátékával. A skridnői hídnál egy vastag fa mögött sötét alakot vettem észre, mely a felső-sztrégovai utat látszott kémlelni. Megfontoltan közeltem, de csakhamar ráosmerem, Barna öcsém volt. Időig követte a remetét és miután meggyőződött, hogy kellő távolságból és igen óvatosan követi ellenfelét, ne hogy a kutya egy váratlan vakkantása elárulja őket, elmaradt tőlük. Látta, hogy semmi baj se készül.

A skridnői hídnál, közvetlenül az út mellett hatalmas kőkereszt állott, a megfeszített Krisztus durván faragott szobrával. Mikor a feszülethez akartam menni, öcsém megfogott. — Megállj, ne taposd össze a nyomokat, valami érdekes dolgot fogok neked mutatni, a miből következtetéseket vonhatsz a két e'öttünk haladó ember lelki diszpozíciójára. Ebből a kicsiségből egész belső világukat megismerheted. Gyere, nézd, itt jön Patek

Balázs, mert tudod, hogy ő az, a kit szemmel tartunk. Bocskorának a nyomai egész világosak. Most ideér, megpillantja a keresztet és megdöbbenve megáll. Igenis megdöbbenve, mert nem ment tovább, hanem nyugtalanul tipegett ide-oda. Nézd mekkora helyen le van taposva a hó. Ennek az embernek a lelkében tehát gonosz dolgok forrongtak, azért ijedt meg, mikor a kereszt intőleg fölmerült előtte... Egy darabig tépelődik és idenéz, most átmege az út másik felére, a hol nincs kereszt, szóval kikerüli a keresztfát és nem a hídon, hanem a patak jegén megy keresztül. És innen kezdve az út tulsó felén halad Felső-Sztrégova felé... most következik a másik. Ez minden megállás nélkül egyenesen a kereszt felé megy, ott leborul és imádkozik... csak gyere, látni fogod, hogy így van... Ime a két ember közt a lelki különbség, mely olyan világos, mintha csak le volna fotografálva a hóra.

A lábnyomok különböző elhelyezkedéséből az én merész fantáziájú öcsém még azt is kisütötte, hogy Hektor kutya nem akart a kereszt felé menni, hanem követni akarta Patek bocskornyóit. Úgy látszik, egy darabig disputáltak, de aztán Hektor megadta magát és leült és megvárta, a míg a remete fohászokodik. Barna ezzel fejezte be megfigyeléseit:

— Az egyiknek a lelke egy gondosan ápolott kert, tele a hála és a szeretet illatos virágaival... A másiké egy elhanyagolt vadon, tele az irigység és a gyűlölet pöföteg mérgező gombáival.

Hazafelé indultunk. Egy darabig szó nélkül mentünk a ropogó hóban, aztán Barna karomra tette a kezét és megszólalt:

— Jól figyeli arra, a mit mondom, András bátyám, mert a mai nappal egy speciális feladat merült fel a te számodra. Ez pedig nem más, mint Gyetkónak, a Patek komájának a megfigyelése. Úgy sejtem, hogy Patek Balázs azért járt a komájánál, hogy hasonló megbízást adjon Gyetkónak rám és rád vonatkozólag. Ravasz fickónak látszik az öreg, de a mi eszünkön nem jár túl. A te feladatod tehát az, kedves András, hogy a lehető legjobb barátságban élj Gyetkó szomszéddal, és olyan jámborul, mondhatnám ostobán viseld magad vele szemben, mintha neked sejtne se lenne az ő gonosz szárdékairól. Szóval bolondná kell tenni az öreget... Sokszor megfordult a fejemben az a gondolat, hogy mi célja van a sorsnak ezzel a három vén emberrel, hogy ilyen egyforma egészségben és erőben megtartotta őket? Az az érzésem, hogy a végzet ezeket még szembe fogja egymással állítani. Ezeknek le kell számolniuk egymással. Ezeknek a szélsőséges indulatoknak a két paraszt közt össze kell csapniok... ha mi most cserében hagyunk Sámson urat, a legcsunyább kavarodás támadhatna belőle. En tehát e pillanatban életemnek semmi más célját és feladatát nem ismerem, mint ezt a dolgot vezetni és elrendezni...

Itt butául elszóltam magamat, mondván: — Hát annyira szeretted?... Barna félrekapta a fejét, hogy ne lássak az arcába. Észrevettem baklövésemet és így folytattam... az öreg bárót? Barna észrevette az egéret és rögtön rámenekült.

— Nem csak szeretem fiam, hanem rendkívül sajnálom és elviselhetetlen rám nézve az a gondolat, hogy gyönyörű harmonikus életét egy ily szörnyű csalóddal fejezte be. Ki ne sietne Lear király segítségére, ha módja volna Cordéliát a haláltól és Leart az örült-ségtől megmenteni?

— Édes fiam, roppant feladatot és felelőséget veszel a nyakadba.

Barna nem felelt, de arcán különös mosoly futott végig. Megtanultam gyerekkorom óta olvasni a vonásaiból és bizonyosra veszem, hogy most ezt gondolta: Feladat, felelőség, kicsoda jelentéktelen és szürke szavak e mellett, hogy szerelem. Egy darabig hallgatott, aztán egy nehéz sóhajtás szakadt ki a kebléből és folytatta beszédét:

— A mi feladatunk, hogy Sámson báró fantáziáját foglalkoztassuk, hogy prózáiban fejezzem ki magamat, a mindennapi táplálékkal ellássuk. Ha maga körül nyüzsgést, mozgást, elevenséget lát, akkor nyugalom és bizalom száll az ő ártatlan szívébe. Lehet, hogy a végzet lesodor bennünket erről a szépen kijelölt útról és viharokat zúdít reánk, erről azonban nem tehetünk, hiszen mindnyájan csak játékbábok vagyunk a sors kezében.

Ilyen beszélgetések közt érkeztünk haza, hol a társaság már oszlófélben volt. Nemsokára elcsöndesedett a ház, melynek fölé alatt két nyugtalan székekoponya áldomozott harczról, háborúról, dicsőségről és — szerelemlől.

... Eddig csak tervezgetések és elméleti vitatkozások folytak, de most már megindultak a védelmi munkálatok. Ezek azon kezdődtek, hogy valamelyik faluból előkerítették Kétféjű Gerzson urat, az uradalom egyik gépészét, a kastély két automobiljának soffőrjét és gondozóját és a környék egyik nevezetes alakját. Kétféjű Gerzsonnak azért nevezeték, mert a feje jobb oldalán egy akkora gömbölyű pópót viselt, mintha az egy második fej lett volna. Ha azonban valaki Gerzson urat megkérdezte, azt felelte, hogy őt azért hívják így, mert neki kétszer annyira esze van, mint más közönséges halandónak. Volt is valami a dologban, mert ha Gerzson mester a magas szakiskolákat elvégezte volna, bizonyos, hogy genialis gépészmérnök lett volna belőle. Így csak egy félbemaradt zseni volt ezen a téren, a ki mindenféle beteg masinát játszímódon meg tudott gyógyítani. A lakása Felső-Sztrégován volt, a hol Sámson úr igen szép műhelyt rendezett be neki, mindenféle szükséges eszközökkel felszerelve. A ház homlokzatára Gerzson mester egy többszínű pompázó cégétáblát festett, melyre a sztrégovaiak nagyon büszkék voltak. A táblán ez a felírás ékeskedett:

Szólády Gerzson gépészmester
gépjávitó és masinareparáló műhelye.
Helyben.

Hiába magyarázták az urak Szólády-Kétféjű urannak, hogy a masinareparáló jelzés teljesen fölösleges, mert hiszen az csak annyit tesz, mint gépjávitó, a mester állhatatosan ezt felelte rá:

— Azt is oda kell tenni kérem alássan, hogy az egyszerű nép is megértse a dolgot.

Ebből a műhelyből azonban ritkán hallatszott ki a munka zaja. Szólády munkásságának súlypontja nem ide esvén. Neki az volt a kedvenc szokása, hogy hóna alá vette szérszamos szekrényét és elindult a környék falvaiba felkutatni, hogy hol van szükség az ő tevékenységére. Ezek a kirándulások különösen télen a disznótorok idején, inkább nagyobb szabású lümpolások voltak, a hol a jókedvű, dikeziózní kitünően tudó mestert

rendkívül kedvelték. Sámson úr kiküldött futárát most is egy parasztlakodalmon fedezték fel a mestert, a ki épen tizenkettedik dikezióját ropogtatta. Gerzson mester rögtön megértette, hogy azért küldötték utána, mert a kastélyban okos emberre van szükség. Nem is késett ezt a társaságnak tudomására hozni, még pedig a következőképen:

— Épen most kaptam meg Sámson báró úr üzenetét, mely arra kér, hogy sürgősen jelenjek meg a kastélyban, a hol összeülendek olyan férfakkal tanácskozni, a kik a nép dolgát igazgatják. Igen tisztelt ünneplő gyülekezet, a barátság szép és szent dolog, de a kötelesség, még szebb és még szentebb. És mikor a kötelesség azt mondja, hogy gyere, akkor a barátság sohase mondhatja azt, hogy meg a fene. Én tehát itt hagyom az önköves társaságát, mert a kötelesség harangzúgása bennem elnyomja a barátság apró csengetyűit, még ha ezüstből vannak is és ha még oly kellemesen csilingelnek is. Búcsúmat tehát befejezem azzal, hogy éljen a kötelesség!

És e nagy kijelentések után otthagyta a lakodalmat és büszke tartással ment — Sámson úr automobiljait kipucolni. Az automobilok előkerülése már magábanvéve is szenzáció volt Sztrégován, hol mindenki tudta, hogy Sámson úr ki nem állhatja ezeket a modern masinákat, melyeknek elterjedésétől a magyar lötenyésztest féltette. Meg volt győződve, hogy az autó előállítása lassanként ocsóbb lesz a lónál és mindenki eladja a lovát, hogy automobil legyen helyette. Senki se fog lóháton járni, kimennek divatból a pompás fogatok, négyes és ötös czugok. De bár így gondolkozott, azért megengedte az automobilnak, hogy próbálja meg őt elcsábítani. Vett tehát két darabot, egy nagyot magának és egy kisebbet Klárikának, a ki különben szintén nem volt barátja az autónak. Hozott velük mestert Budapestről, a ki elsősorban őt és Klárikát megtanította autót vezetni, aztán Kétféjű Gerzson urat kiképezte tökéletes soffőrré... Haj, de a lókedvelő magyar főúr hamar rájött, hogy mennyivel nagyobb passzió a gyepelt fogni, mint az autó indító nyelét szorongatni. Hogy mennyivel nagyszerűbb élvezet a gyeplén keresztül egész testében érezni nemesvérű papirpáncél jóformán minden indulatát és gondolatát, ideges türelmetlenségét, szembeszállását a gazda akarattal és meghódolását mikor érzi a vaskezet. Milyen multság, mikor a négy toporékoló sárkány a gazda egy szavára alázatatosan behődöl! Micsoda nyomorult, holt masina ehhez képest az autó! Egyetlen erőnye, melylyel lefűzi a lovat, a gyorsaság. De hát mi szüksége van Sámson úrnak a gyorsaságra? Bizony sohse siettek rá, mégis elérkeztek a huszadik századig. Öseink Ázsiából be tudtak jönni lóháton, ennél nagyobb út itt se vár rájuk, még ekkora se, hát akkor minek ide autó? Sámson úr addig kapacizálta önmagát, hogy végre meggyőződött arról, hogy igaz van, a minnek az lett a következménye, hogy a két autót eldugta egy üres csürbe. Barnának azonban csak egy szavára került meggyőzni az öreg urat arról, hogy most nagy szükség lesz ezekre a gépekre és az autók előkerültek a feledés homályából. Gerzson mester munkához fogott és pár nap múlva már messzehalló töfögés töltötte be a környéket és a két Sztrégova utcát. A miből megint csak nekem keletkezett bajom, mert ettől kezdve a közoktatás az én falumban nagyon szórakozott alapokra helyezkedett. A gyerekek minden kívülről behallatszó gyanus zajra az ablakokhoz, sőt az udvarra rohantak, ezzel a csatakiáltással: *jön a töföt!* Szegény öcsémnek ez időben boldog napjai lehetnek, mert minden nap csinálhatott Klárikával autóturát, sub titulo, hogy tanítja a bárókisasszonyt. Tudni kell ugyanis, hogy Barna az autózvezetéshez is kitiünően értett. Egy dolog lehetett, a mi sötét felhőként árnyékolta be ezeket a boldog perceket és az missz Huberty volt, a ki állandóan ott ült mögöttük az autóban. Szegény Barnát itt is utólérte a végzet, az angol leány bolondulási beleszeretett, a mi az őcsémet rendkívül bosszantotta, mert attól félt, hogy az angol

SOÓS KÁROLY ALTÁBORNAGYOT A SZEGEDI POLGÁRMESTER ÜDVÖZLI AZ ÚJSZEGEDI HÍDON.

1. Soós Károly tábornok. 2. Somogyi Szilveszter szegedi polgármester. 3. Kocsis István kormánybiztos. 4. Aigner Károly főispán. 5. Janky Kocsárd tábornok körletparancsnok.

JAMBUSOK.

leány izetlenségei és hozzá nem illő fiataloskodása a kis tündér előtt még őt is nevétségessé teszi. Missz Huberty ugyanis az ártatlan kis bakfist játszóttá, a ki állandóan az elcsábítás örvényének a szélén forog. Klárikát Barna megfigyelése szerint eleinte mulattatta a missz hóboros magaviselete, de finom érzése hamar rájött a benne rejlő bántó izetlenségre és komolyan rászólt az angol lányra. Ezt már Krantz barátunktól tudtuk meg, a ki véletlenül fültanuja volt a jelenetnek. Klárika egész határozottan megmondta a missznek, hogy ha tovább folytatja ezt a komédiát, akkor Sármanyét, a tisztartónét fogja felkérni, hogy őt autókirándulásain gardirozza. Klárika Krantz úr szerint ebben a jelenetben igen komoly és energikus volt és oly feltétlenül kezelte az angol kisasszonyt, mintha ő volna a nevelőnője. Az ostoba teremtés csak hebegett és hápogott, de semmi okosat felélni nem tudott. Végül sírva borult Klárika nyakába és egyre ezt szipította:

— Oh ha tudná, mily boldogtalan vagyok! Így kell romba dőlni fiatalosom álmainak! Oh ha tudná, hogy fiát!

És miközben ezt mondogatta, egyre lapos mellét döngötte csontos tenyerével, aztán még néhány cizitumot tett közzé Crocker regényeiből, a melyek mind az ő szédült tavaszára vonatkoztak, végül letörölte könyveit és megígérte, hogy ígykezni fog megjavulni.

— Láttátok volna Klárikát e jelenet alatt, — szólt Krantz lelkesen, — néha elsápadt dühében, néha elpirult szégyenletében, hogy neki, a kis lánynak kell ilyesmikre egy ilyen vén csoroszyát figyelmeztetni. És e mellett mégis milyen tapintatos és kíméletes volt, a te neved Barna, vagy ez a szó szerelem, flirt egyszer se fordult elő a beszédekben. És az mégis oly egyenes, világos és becsületes volt. Mily eszes és mily melegsívű leány! Csudalány! Mesés!

Krantz lelkesültségének hullámai egy perczelelismultak, a fiu hallgatott egy darabig, aztán így folytatta:

— De miért jött a kis tündér olyan indulatba? Hisz ő nincs érdekelve a dologban, nem a maga zsákmányát védelmezte, csupán az asszonyi izlés nevében szólalt fel.

E szavakra szegény öcsém oly sápadt lett, mint a fal. A jó Krantz nem is sejtette, hogy micsoda nagy sebet érintett... persze ezerkilométer távolságra volt tőle még csak a gondolata is annak, hogy a bárókisasszony egy csepp érdeklődést is érezhet Barna iránt. Barna nagy igazgatói karosszékeembe roskadt (mert ez a beszélgetés az én hivataloszóbamban történt) és félrefordította arcát. Szerencsére Krantz nem vett észre semmit színeltározásából és egyre jobbkedvűen folytatta:

(Folytatása következik.)

Oh jöjjetek még vissza egyszer Komoly, borongó jambusok, Egy dalt a régi érzetekkel Dalolni még talán tudok, Hadd mondjam el ezt véletek meg Utószor, míg pihenni mennek; Csak egy szót még, jó emberek, Aztán elég, aztán megyek.

Mint sebzett sólyom röpte: zordon, Merész volt lüktetésetek, Vihar vert szembe, ám ti folyton Tovább, előre mentetek; Vivtunk, csatáztunk helyet állva Igazságunk szolgálatába S bekötözvén kapott sebünk, Megint csak azt monddok: *«jérünk!»*

— S mert hát szemet szúr és fület fúr A költő, ha új hangot ad, Tapolt Apollo bár, de Mercur Hátamhoz verte latomát... Ugyan mért is nem hagytam abba, Lapos közléstelen maradva? Én sem tudom már, hát minek Kérlek másoktól most ilyet!

Oh szép ifjúság! oh bohóság! Oh eszmék! oh káprázatok! Síró kacaj jön rám, ha most át Suhong emlékem rajtatok, De bár pirongva, újra érzem, Hogy ha ujjant lehetne élnem, Hát akkor én (oh, balga én!) Megint a régit kezdeném.

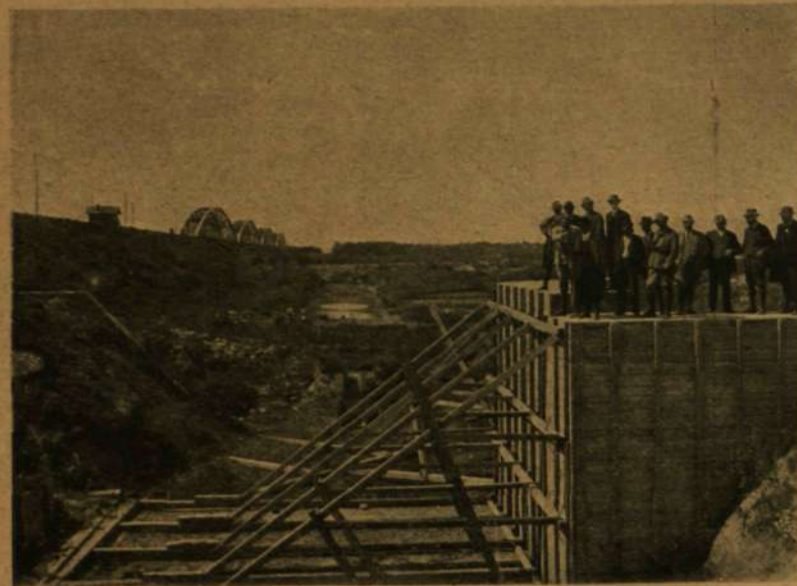
S oh szép hazám, te árva, édes! Te mindig mostohám nekem! Ha úgy elmondhatnám: mit érez Fiad bús vergődéseden! Ha úgy elmondhatnám: mi rémit, Mikor látom balog vezérid: A nagy bú és bánat miatt Most már megértéd tñt fiad.

Nem kelnétek pártos birokra Egmással báva magyarok, De kezdenétek, összehozva, Igazat, szépet és nagyot. — Hogy így lesz-e feltámadástok? Feleljenek már erre mások, Én csak lehajtom a fejem És sirdogálok csendesen.

— Fáradt vagyok. Oh lenne bárcsak E dal utolsó sóhajom, Bár vége lenne a tusának A mely tör, zúg, éjten, napon S a melyhez, mint kesereg látom, Sehöl sincs már egy jó barátom — Köszönöm, komor jambusok, Hogy ti még el nem hagytatok.

1921. aug. 10.

Szabó Endre.

NAGYATÁDI SZABÓ ISTVÁN FÖLDMIVELÉSI MINISZTER KISÉRETÉVEL A BAJA-BÁTTASZÉKI VASUTI HÍD ALATT ELVONULÓ ZSILIP ÉPÍTÉSÉT TEKINTI MEG.

NAGYATÁDI SZABÓ ISTVÁN FÖLDMIVELÉSI MINISZTER KISÉRETÉVEL AZ ÉRSEK-CSANÁDI SZIVATTYÚ-TELEPEN.

FÉNYTELEFON ÉS BESZÉLŐ MOZGÓFÉNYKÉP.

Néhány évvel ezelőtt nagy feltűnést keltett egy fiatal magyar mérnök, Mihály Dénes találmánya, az az új szelén-czella, mely egyszerre lehetővé tette a távolba-fényképezés gyakorlati megoldását. A háború és a forradalmak zűrzavara megakadályozták akkor a találmány nemzetközi kihasználását s csak most kezd lehetővé válni, hogy gyakorlatilag keresztülvihető alakba öntsék a távolba-fényképezés új módszerét, azonban a kísérletekkel eltöltött évek nem multak el haszon nélkül s a Telefongyár laboratóriumában azóta egész sorozat új találmány született meg ezalatt az új szelén-czella alapján.

A legújabb és legjelentősebb lépés a szelén különös tulajdonságának kihasználásában a fénytelefon és ezzel kapcsolatban a beszélő mozgófénykép, a mik további érdekes haladást jelentenek az energiák egymásba változtatásának terén. A szelénnek tudvalevően az a magában álló tulajdonsága van, hogy elektromos vezetőképeségét változtatja a fény hatása alatt. Erősebb fényben jobban vezet, gyöngébben nehezebben s ez a tulajdonság ad egyetlen módot arra, hogy a fényhatásokat közvetlenül át tudjuk változtatni elektromos hatásakká. Az előtt csak az volt a baj, hogy a szelén érzékenysége nagyon kicsinynek bizonyult, azonban Mihály Dénesnek sikerült oly érzékeny tenni a szelént, hogy az általa készített cellák másodpercenként sok ezer egymásután következő fényimpulzust is megéreznek. Ezzel a szelén-czellel egyszerre meglelt a módja annak, hogy minden gyakorlati szükségletet kielégítően meg tudjuk oldani a fénynek elektromos energiává való közvetlen átválttatását s ez által vált

lehetővé képeket elektromos úton való továbbítása, a távolba-fényképezés.

Az energia különböző alakjait egyébként szinte kivétel nélkül át tudják alakítani egymásba a fizikusok és eddig csak a fény és az elektromosság közti közvetlen kapcsolat nem volt még meg. Most, hogy ez is megvan, a szelén közbeiktatásával újból egész sorozat lehetőség áll rendelkezésre s ezek közt a legérdekesebb a fény és a hang közt való kapcsolat létesítése. A hang és az elektromosság a telefonnál könnyűszerrel változtatható át egymásba. A hangenergia a telefon elektromágnes révén elektromos áramrezgésekké alakul át s a hallgató-kagylóban az elektromos rezgések közvetlenül visszaváltoznak hangrezgésekké. A szelén czella viszont az elektromos áramrezgéseket és a fénykülönbségeket tudja egymásba változtatni — nyilvánvaló tehát, hogy a telefon és a szelén-czella kombinálásával közvetlen kapcsolatot teremthetünk a hang és a fény között is. A hangot át lehet változtatni fénynyé és a fény sugarat meg lehet szólintatni.

A fénytelefonnak tehát az a lényege, hogy a hangot a fény sugarat továbbítja minden egyéb vezeték nélkül. Egy erős reflektor fénye a telefonkagyló tükröfelületű membránjáról verődik vissza s mikor a membrán rezeg, a visszavert fény sugarat konvergenciája a rezgéseknek megfelelően változik. Szemmel nem lehet észrevenni a fénykévében semmilyen változást, de ha ez a fénykéve a szelén-czelle alá esik, a czella megérzi a fény sugarak szaporára erősségváltozását és a bekapcsolt telefon hűen visszaadja a leadó telefon beszédét. A leadó és felvevő telefonkagyló közt nem kell semmilyen drótösszeköttetés és tisztán a reflektor erősségétől függ, hogy a fény sugar

milyen messziről tudja megszólintatni a telefont. Tengeren a hajók erős fényoszói tíz-tizenöt kilométerre elvilágítanak, tehát ebben a távolságban kényelmesen beszélgethetnek egymással a reflektorjaik fénykévéjének közvetítésével.

Magának a fénytelefonnak ebben az eredeti alakjában alig van egyéb gyakorlati alkalmazása, mint épen az említett tengeri fényoszók felhasználása közvetlen beszélgetésre. Az elv azonban továbbfejleszhető, amennyiben a telefonkagylóról visszavert fényt le lehet fotografálni egy folytonosan mozgó filmszalagra s az így megörökített hangot aztán ismét le lehet vetíteni, meg lehet szólintatni. A fény a filmen sötét és világos vonalak sűrű egymásutánjában rögzítődik az eredeti henghullámoknak megfelelően, az átvilágításnál pedig a szelén-czella a fényárnyalatokat újra hanghullámokká változtatja vissza a telefonkészülékben.

Igy teszi lehetővé a szelén-czella a beszélő mozgófényképnek egy új megoldását, mely nem a fonográfot, hanem a telefont használja fel a hang visszaadására. Ez a megoldás első-sorban azért jó, mert eleve biztosítja a hang és a kép egyidejűségét, szinkronizmusát. Az eddigi beszélő mozgófényképeknel mindig az okozta a legnagyobb nehézséget, hogy a vetítővászon megett felállított fonográf mozgását nem lehetett állandóan együtt tartani a kép mozgásával és így a beszéd és a mozgókép sohasem halad párhuzamosan. Sokféle szinkronizáló berendezést eszeltek ki, de mindegyik csődöt mond valamilyen pontban, míg a szelén-czellel fénytelefon és a mozgófénykép összekapcsolása egy csapásra megoldja ezt a fontos problémát. A mozgófénykép film-szalagjának egyik oldalán két-három

Klimó István: Egri várészlet.

Wagner Géza: Házsor.

milliméteres sávon van lefotografálva a hang, egyidejűleg a kép felvétellel s így természetes, hogy mindig együtt is marad a hang a megfelelő mozdulattal. A leadásnál a lefotografált hangot a fénytelefon felvevő készüléke változtatja vissza hanggá és a vászon megett felállított hangosan beszélő telefon teljes hűséggel kíséri a képet a vetítés alatt. Ez a megoldás minden tekintetben megvalósítható s technikai szempontból csak az még a feladat, hogy a hangosan beszélő telefon hangját lehetőleg meg lehessen tisztítani minden gép-szerű mellékzörejtől, a mi a beszéd tisztaságának rovására van, ám-bár természetes, hogy mint a gramofonnál és a közönséges telefontól is mindig meg lehet érezni a különbséget az élőhang és a mesterséges hang között, úgy a beszélő mozgófénykép-nél is minden bizonyára mindig meg fog maradni valami mesterkélttség a hangszínezetben.

A régóta várt beszélő mozgókép tehát már csakugyan gyakorlati megvalósításhoz közeledik és természetes, hogy a mai néma mozgóképeket ez az új lehetőség sok tekintetben át fogja alakítani. Pótolni talán nem fogja, mert hiszen a mozgófénykép művészte már olyan kialakult formában állapodott meg, hogy a beszéd szinte feleslegessé vált náluk és talán legfeljebb csak a képek felírását szükséges beszéddel helyettesíteni. Bizonyos az is, hogy a beszélő mozgófénykép megint egészen új műfajt teremt meg, a mi különböző fog a színháztól is, a mai moztól is, míg viszont a találmány lényege a mai képek mellett is alkalmazható olyan alakban, hogy a filmen a kísérő zene is rajta lehet, tehát a mozgófénykép-színházaknál nem lesz szükségzenekarra, mert a kép maga szolgáltatja a kísérő zenét is.

Juszkó Béla: Föregeten.

Mihály Dénes szelén-czellejében az új alkalmazásban is dicsőséget jelent a magyar technikai tudás számára s csak azt kell sajnálnunk, hogy a gyakorlati megvalósítást át kell engednünk a külföldnek. Különösen a németek érdeklődnek iránta és nagyon valószínű, hogy úgy a távolba fényképező, mint a beszélő mozi Berlinből fog megindulni világhódító útjára.

Sz. K.

TORKOLATI ZSILIP ÉPÍTÉSE BAJÁNÁL.

A DUSNOKI VAJASTOROK ZSILIPJEI.

A DUNAVÖLGYI BELVÍZ-LECSAPOLÓ ZSILIP ÉPÍTÉSE.

Makódy József: A Vavel koronázó temploma.

Beszédes László: Új házában.

Pap Emil: Mosás.

HAT MŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

KÖZVITÉZ SZAMÁR.

Elbeszélés. — Irta Lőrinczy György.

Nagy szenzáció történt a kaszárnyában: Póli megbabázott. Póli az ezred számar, a ki a zenekar nagy dobját czipeli, tehát a katonái, vagyis a legénységi állományhoz tartozik, s ámbár hölgyemű, a csintalan öreg bakák néha még katonasapkát is nyomnak a nagy, szőrös fejére. Természetesen az újszülöttet is leltárba vették és egyelőre Pólikának keresztelték el. Póli hűségesen húzta a nagydobot, Pólika meg a kaszárnya udvarán rendetlenkedett a rekrutákkal. Megtanulta és néha el is énekelte az anyja egyetlen nótáját, az iát, és az orrát bizalmasan odadörzsölte a gyakorlatozó bakák háti bonyujához. Olykor el is bámészkodott, mint valami bölcs, a ki megfejtetlen problémán tör a fejét, egyébként vigan ugrándozott. Egyszóval, mint a kapitány megállapította, Pólika ép olyan számár, mint a többi baka.

Ez tulajdonképpen és hivatalosan annyit is tett, hogy Pólikát is a legénységi állományhoz tartozónak kell tekinteni, a mely sajátos fölfogásnak aztán közvitéz Kósa Péter itta meg a levét, még pedig keservesen.

Kósa Péter ugyanis baka volt, persze valahonnan a széles nagy magyar rónaságról. Napsütötte, zömök, keményderékű, pontos és esetlen. A halált kutyába se vette, de a parancsot szentírásnak, akár az őrmester, akár a kapitány adta. Nem is kíváncsított volna közvitéz Kósa Péter a mennyországba se, ha Borbás őrmester, meg a gersli nem lett volna. A gersli azonban megtanította, hogy az ember inkább éhen haljon, mint éhes legyen. Borbás őrmester meg arra, hogy a közvitéz szája csak arra való, hogy befogja. Be is fogta közvitéz Kósa Péter pontosan. Azonban ebben az egyben Pólika különvéleményen lehetett s nyilván kevésbé pontosan ismerte a reglamát is, a minél fogva megint csak közvitéz Kósa Péter járt pórul.

A fiút vártára rendelték ki a magazinokhoz. És Borbás őrmester jól a szájába rágta a dolgát.

— A magazinokhoz közel menni senkinek se szabad. Úgy járjon a szemed, mint a vilám, jobbra-balra. Ha embert látsz, a puskához kapsz tüstént: álj, ki vagy! Jelszó, engedelem nélkül se be, se ki. A helyedről el nem mozdulsz. Tizenkét lépés előre, tizenkettő hátra. Megértted?

Közvitéz Kósa Péter szalutált.

— Jelentem őrmester úrnak: meg.

— Aztán... nehogy a bagólesőd füstölögjön, te! Mert akkor!...

És Borbás őrmester suhintott a széles tenyérével. Az világos, érthető beszéd volt: a mert akkor után — pof következnék. A miért is közvitéz Kósa Péter jónak látta még egy kockázatos kérdést jelenteni.

— De ha az önkéntes urak...

— Értem. Ha az önkéntes urak cigarettát adnának, azt elteszed a zsebedbe, a sapkádba, a nadrágodba. A várta végeztével bagózhatsz dögélésig. Addig pedig — kuss.

Közvitéz Kósa Péter megtartotta a parancsot. Rótt a tizenkét lépéseket előre-hátra, a megszabott tempó szerint. Nem bagózott. A szeme jobbra-balra forgott. Embert nem látott a magazinok körül. Sőt nem látta Pólikát se, pedig az ezred ifjú nagyfűlűje ugyan csak vigan lázott és ropogtatta a kukoriczát. A magazin keleti napsütéses oldalához tudniillik természetes zsákok támaszkodtak, a mikben a dohosodásnak indult kukoriczát szelöltették és szárították a napon. Természetesen, hogy a nyitott zsákokba Pólika sietett beleütni az orrát és végigkóstolagatta a becses csemegét. Kósa Péter pedig csak sétált, büszkén, puskával a vállán. Csak akkor ijedt észbe, mikor Borbás őrmester nagyot ordított a közelében, hogy tán még a mennyországban is meghallották a szegény szentek, a kiket a Kósa Péter bűnös fejére lekáromkodott. A pof, szerencsére, tilos a vártán. De van a kaszárnyában félelmetesebb szó is.

— Rapportra! Kósa Péter! Rapportra! Kósa Péter reszkedett, mint a nyárfalevél. Mert ez a rapport nem olyan rapport, mint a többi. Nem egyesgyedül közvitéz Kósa

A ROKKANT-TELEP EGY UTCÁJA, ELŐTÉRBE AZ ÜNNEPLŐ KÖZÖNSÉG. (A TELEP ÖTVENNYOLC HÁZBÓL ÁLL.)

A TELEP GAZDASÁGI ISKOLÁJA.

A KÖZÖS MŰHELYEK.

A KALOCSAI ROKKANT-TELEP.

EGY ROKKANT HÁZÁNAK UDVARA, MELYNKÉ GAZDÁJÁT ELSŐ DÍJJAL TŰNTETTÉK KI A HÁZ RENDBENTARTÁSÁÉRT.

VÁRADY ÁRPÁD ÉRSEK BESZÉDET INTÉZ A ROKKANTAKHOZ.

A KALOCSAI ELLENFORRADALOM VÉRTANUINAK SÍRJA A KALOCSAI TEMETŐBEN.

A KALOCSAI ROKKANTTELEP.

Péterről van szó, hanem Pólikáról is. Együtt vétkeztek, együtt kell bünhődniök is. Az ordonánc előbb Pétert szólította.

— Közvitéz Kósa Péter!

Közvitéz Kósa Péter összeütötte a csámpás bokáját. Szalutált. És várta a következendőket. Nem sokat teketóriáztak vele. Borbás őrmester tíz szóval fejére olvasta bűnét. Várt a volt. És Pólika dézsálta a kukoriczát. És közvitéz Kósa Péter nem látta meg, vagy nem vette észre. A mi teljesen mindegy. Az ítéletet hamarosan a fejére húzták.

— Nyolcz napi kaszárnyafogság!

Ebbe közvitéz Kósa Péter nyomba meg is nyugodott, miután egyebet úgyse tehetett. A tárgyalásnak vége. Az ordonánc már szólította is a következő vádlottat.

— Közvitéz Szamár!

Ez Pólika volt, a katonai nevén. Kósa Péter vezette kötőféken a százados elébe, a raporra. Igen, de közvitéz Szamár nem tud jelentkezni. Jelentkezni pedig kell. Természetes tehát, hogy helyette közvitéz Kósa Péternek kell elmondania a jelentkezést, a Borbás őrmester parancsa szerint. És Kósa Péter odaáll. Kötőféken fogja a számarat és szalutál.

— Közvitéz Szamár, alázatosan jelentkezem százados úrnak.

Közvitéz Szamár ugyanabban a bűnben találtatódván, ugyanazt a bűntényt is kapja.

— Nyolcz napi kaszárnyafogság!

Közvitéz Szamár se föllebbezett. Ő tán még szerencsésebb is volt közvitéz Kósa Péternél: legalább nem értette az ügyet. Tán már a kukoriczát is elfelejtette azóta.

Nem is a nyolcz nap lett volna a legnagyobb baj. Hanem az, hogy a nyolcz nap mindenikén, kora reggel, a törvénytelen időben közvitéz Kósa Péternek a bűntársát kötőféken vezetve kellett megjelennie a raporton. Nyolcz nap, mindennap. Nemesak Kósa Péter unta meg, hanem Pólika is. Noha úgy kellett a raporra betuszolni, hogy fülénél, farkánál fogva húzta, tolt a egész szakasz baka. És Kósa Péternek mindennap el kellett helyette mondania a jelentkezést.

— Közvitéz Szamár, alázatosan jelentkezem százados úrnak.

A százados úr valahogy csak komoly maradt, a fegyelem kedvéért. De a kaszárnya röhögött torkaszakadtából. Nyolcz hosszú napig, mindennap. Közvitéz Kósa Péter mindennap beléizzadt. Ellenben közvitéz Szamár közömbösen csóválgatta a nagy, szőrös fülét, míg Péter szalutált és haptakozott.

— Közvitéz Szamár, alázatosan jelentkezem százados úrnak!

Na, de mikor aztán letelt a nyolcz nap! Az utolsó raportról Péter kötőféken kivezette a csacsit az udvarra. Pólika elbámult, végig az udvaron. És Péter eloldotta a kötőféket. Szabályszerűen haladt el a számar mellett, de mikor a végéhez ért, a nyolcz-napi méreg egyszerre előntötte a fiút. Osszeszorította a fogát, hogy csakúgy csikorgott. De ököre szorult a keze is, s úgy suttymba, hogy észre ne vegyék, a számarat alaposan oldalba teremtette.

— Az anyád istenit! Miattad voltam nyolcz napig számár!

Valahol nagyon a csiklandós részére vágott, már úgy a hasa körül, mert a számar egyszerre összerántotta a hátulsó temporát. Aztán ijedében, vagy mérgebe fölragott a két hátulsó lábával és közvitéz Kósa Pétert úgy a hátulsó közepén roppantotta, hogy a fiú szinte megnyekent belé s majdhogynem kétfelé görbült. Borbás őrmester pedig helybenhagyóan bölintott a fejével.

— Csakugyan közvitéz Szamár vagy te, fiam, Kósa Péter! Ha még annyit se tudsz, hogy okos ember számarral sose kezdjen ki.

Péter az őrmesteri hangra már valahogy összeszedte magát.

— Jelentem őrmester úrnak: miért?

— Mert az ember csak egy lábbal rúg egyszerre, fiam. A számar meg kettővel. Hát persze, hogy mindig a számar győz.

A mely természetian igazságot Pólika is alkalmasint jóváhagyta. Mert csöndes, bölcs szemfélegmával fordult meg és szőrös nagy fejét lóbálva odabódult:

— Lá!... lá!...

PILLANATFELVÉTEL A SAKKVERSENYRŐL.

NEMZETKÖZI SAKKVERSENY BUDAPESTEN.

A millenniumi ünnepek óta nem volt sakkverseny a magyar fővárosban. Most a Budapesti Sakkör hosszú fáradozások után ismét idehozta a sakkjáték néhány világmatadorát, hogy Budapestet pár hétre a sakkvilág központjává tegye.

Ez a második budapesti nemzetközi sakkverseny sokkal kisebb jelentőségű, mint az első volt. Akkor Lasker kivételével itt láttuk a sakknak összes nagynevű bajnokait, a nagymestert Tarrascht, az amerikai Pillsburyt, az osztrák Schlechtert, az angol Burnt, a francia Janovszkit, az orosz Csigorint, a lengyel Winawert. Ezekkel nem kevésbé kiváló két magyar vette fel a versenyt: Charousek és Maróczy, a kik fényes eredménnyel szerepeltek (Charousek második lett Csigorin mögött, Maróczy pedig negyedik), és később olyan nagyságokká fejlődtek, hogy irigyelték őket tőlünk még a legnagyobb nemzetek is.

Ezuttal a verseny külföldi résztvevői nem a legeslegmagasabb klassziszból valók, kivéve talán a két orosz mestert, Bogoljubovot és Alechint, a kiknek nevéhez nem egy jelentős diadal fűződik. A többi versenyző csak másodrangú, sőt harmadrangú mester. Még legkiválóbb köztük a galicziai Tartakover, a ki nemrég egy kihívási versenyben legyőzte Rétit, a jelenleg legjobb osztrák matadort.

A fiatal hollandi: Euwe, a két nagymestert: Grünfeld és Schémisch és a szerb származású Amerikában élő Kosztics Boris eddig csupán kisebb nemzeti versenyeken produkáltak néhány nagyon szép játszmát és inkább

E. Bogoljubov

Nádor István rajza.

BOGOLJUBOV.

Nádor István rajza.

VAJDA ÉS KOSZTICS BORIS.

a sakklapokban van jó nevük, mint a sakkvilágban.

Magyar mesterek ötven vállalkoztak a versenyre: az idősebb gárdából Balla és Sterk, a fiatalok közül Vajda, Steiner és Schweiger álltak a küzdőtérre.

Elismerés illeti meg a Budapesti sakkört, a mely ezt a versenyt kezdeményezte és nem csekély akadályok leküzdése után létrehozta. Különösen a kör agilis és áldozatkész titkára, Abonyi István szolgált rá a verseny körüli fáradozásaiért minden dicséretre: arról ő nem tehet, hogy ma nincsenek Maróczyhoz és Charousekhoz fogható sakkozóink az új generáció tagjai közt.

Hasonló elismerés jár Budapest főváros vezetésének is, a mely nemcsak 30,000 koronával járult a versenydíjakhoz, hanem az idejött külföldi mestereket vendégei gyanánt tekinti és nekik a Gellért-fürdő pompás palotájában szállást és őr ellátást ad. A 20,000, 10,000 és 5000 koronás versenydíjak a mai viszonyok közt szerények és valószínűleg ez az oka annak, hogy a sakk többi nagy mesterei, Tarrasch, Lasker, Rubinstein, Mieses, Niemzovics, Spielmann, Teichmann nincsenek a második budapesti nemzetközi sakkverseny résztvevői közt, nem is szólva az új világmesterről, az amerikai Capablancáról, a kinek igényeit csak ugyanennyi dollárral lehetne kielégíteni, vagyis a mi pénzünk szerint 5-6 millió koronával. De hát szegény ember vízzel főz, ez a szerény sakkverseny is jobb a semminél: a sakkozásnak a világon annyi kedvelője van, hogy ezen a réven a földkerekség minden oldaláról ezer és ezer ember fogja lesni a budapesti mérkőzés lefolyását, a mi nincs jelentőség nélkül szerencsétlen nemzetünkre.

A sakkversenyt, a melynek színhelye a Gellért-fürdő szállójának elsőemeleti nagyterme, vasárnap, augusztus 4-ikén délelőtt nyitották meg ünnepélyesen. A résztvevő mestereket a főváros nevében Lobmayer Jenő tanácsos, a Budapesti Sakkör nevében pedig Fleiszig Sándor elnök üdvözlölte.

Maga a mérkőzés hétfőn, augusztus 5-én délután kezdődött és mivel a verseny csak egyfordulós, vagyis mindenki csak egy partit játszik, szeptember 19-én véget ért.

Szeptember 19-én ki is hirdették az eredményt, a mely a következő:

Első lett Aljehin 8 1/2 ponttal, második Grünfeld 8 ponttal, harmadik és negyedik Kosztics és Tartakover 6 1/2 ponttal, ötödik Balla 6 ponttal és hatodik Euwe 5 1/2 ponttal. Szeptember 20-án még u. n. tanácskozási játszmát tartottak a mesterek, 21-ikén pedig Aljehin, a győztes szimultán előadást.

Közreadunk itt egy partit, a melyet a verseny harmadik napján játszottak, s a mely kitünő példa arra, hogyan lehet egy kis előnyt győzelemre vinni.

Nádor István rajza.

BALLA ÉS TARTAKOVER.

Világos: E. Grünfeld. Sötét: M. Euwe.

1. d2-d4	d7-d5
2. c2-c4	c7-c6
3. Hg1-f3	Hg8-f6
4. Hb1-c3	Fc8-f5
5. e2-e3	e7-e6
6. Ff1-d3	Hb8-d7
7. Fd3xf5	e6xf5
8. c4xd5	c6xd5
9. Vd1-b3	Vd8-a5
10. a2-a3	Va5-b6
11. Vb3xb6	a7xb6
12. Fc1-d2	Ff8-e7
13. Hf3-e5	Fc7-b4
14. Ba1-c1	Fb4xc3
15. Be1xc3	Hd7xe5
16. d4xe5	Hfb-d7
17. Bc3-d3	o-o-o
18. Bd3xd5	Hd7-c5
19. Bd5xd8†	Bh8xd8
20. Ke1-e2	Bd8-d5
21. Fd2-c3	Kc8-d7
22. Fc3-d4	Hc5-b3
23. Bh1-d1	Kd7-c6
24. Ke2-d3	Hb3-c5†
25. Kd3-c2	Hc5-d7
26. e5-e6	f7xe6
27. Fd4xg7	Bd5xd1
28. Kc2xd1	e6-e5
29. Kd1-c2	Kc6-d5
30. f2-f3	b6-b5
31. g2-g4	f5xg4
32. f3xg4	Kd5-c4
33. h2-h4	Hd7-c5
34. g4-g5	

Sötét feladta, mert Világos királyszárnyai gyalogjainak előnyomulása ellen nincs védelme, vezérszárnyai gyalogjai pedig elvesznek.

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — mennyország.

A SZERELEM ÉS LEWISHAM ÚR.

Regény. (Folytatás.)

Irta H. G. Wells. — Fordította Tonelli Sándor.

Ruhája zsebében a mi civilizált polgártársunk pénzt szokott hordozni. Az igazi vadembernek nincsen pénze. Neki egy fémdarab csak egy fémdarab, esetleg ezüstrézzel, de nem több. Ez a valóság. Ugyanez minden józanészű ember előtt is csak embertársainak tömegőrültsége folytán lesz beléle egyéb. Az átlagos civilizált ember szemében azonban ennek az aranynak az általános vásárló képessége szent és alapvető tény. Gondolkozzék csak kissé! Miért kell, hogy ez így legyen? Hiányzik a mert! Embertársaimnak a könnyenhiúsága állandó bálmatba ejt. Higye el nekem, akárhányszor reggelenként ágyban fekvő, azt képzelem, hogy éjszakán át az emberek rájöhetnek erre a hazugságra és várom, hogy lármát hallok odalent és látom az ön anyósát, a mint berohan a szobába egy shillinggel, melyet a tejesember visszadobott. „Mi ez? — kérdi a tejesember. — Ezt a szemetet a tejért? ... De ez sohasem történik meg. Soha. Mert ha ez bekövetkeznék és az emberiség világosan rájönné a pénzben rejlő hazugságra, vajjon mi történnék? Először is embernek az igazi természete. Én kiugranék az ágyból, valami

Gorton angol tábornok, az antánt képviselője Nyugatmagyarországon.

fégyvert ragadnék a kezembe és vele a tejesember után rohannék. A teje ugyanis szükségem van. A szomszédok is kiönléne nek... szintén a tej után. A tejesember, hirtelen észbe kapva, csattogva el akar hajtani az utcán. Utána!... Fogjátok meg... szedjétek szét! Fogjátok meg! A kocsi felborul. Üssétek, ha úgy tetszik, de ne öntétek ki a kannákat!... Nem így látja ön is? ... minden részlete teljesen észszerű és természetes... Azután összeverve és véresen visszatérek, a tejeskannával a hónom alatt. Meg kellett szereznem a tejeskannát és most rajta tartom a szememet... De minek folytassam? Ennek és bárki másnak tudnia kell, hogy az élet küzdelem a létért, harc a táplálékért. A pénz nem egyéb, mint az a hazugság, mely mérsékli a vadságunkat.

— Nem, — mondta Lewisham, — nem. Ezt nem vagyok hajlandó aláírni.
— Hát akkor mi a pénz?
Lewisham kitért a felelet elől.
— Ennek kell az állítását először bizonyítani... Tulajdonképen nem tudom, hogy mindez mi összefüggésben van a szellemi idezési csallással.
— Innen akarom levezetni a védekezésemet... Vegyen valami nagyon tiszteltetelmű emberfajtát... például egy püspököt.
— Nem valami sok közöm van a püspökhöz, — mondta Lewisham.

A gyermekek a felavatás ünnep vendégeivel.

A HÜVÖSVÖLGYI ÚJ GYERMEKÜDŐ FÉLAVATÁSA.

A gyermekotthon épülete.

AZ ELSŐ HUSZ CSENDŐR BEVONULÁSA SZIGETVÁRRA.

PATACSI DÉNES KORMÁNYBIZTOS ÜDVÖZLI A KORMÁNY NEVÉBEN SZIGETVÁR LAKOSSÁGÁT.

megaladja az emberi erőt és bátorságot, a mint az kétségtelenül megállapítható, nem helyesebb-e, ha valami nyílt és viszonylag ártalmatlan csalásnak adja magát, sem hogy valami kétes értékű állásban a lelki integritását kockáztassa meg és végül önmagát ámtsa és ítélje el? Ez az igazi veszedelem. Ez az, a mitől mindig óvakodtam. Ezt ne tévessze maga elől. Ez a főbűn. Onánítás!

Lewisham a bajuszt tépdeste.

— Ugy látom, kezd megérteni... És elvégre azok a tiszteltelt egének nem szenvednek valami rettenetesen. Nagy intelligenciájuk teremtőereje esetleg valami hitványabb csalásnak adna tápot, mint az én ártalmatlan bútor-ropogtatásaim. Ugyanezt teszik a mi püspökeink, a kik maguk sem hisznek s miért ne tegyem én? Példának okáért ezek az emberek pénzüket közjótékonyosságra adták, hogy ellássák és hizlalják a titkárjukat, a tékozló ifjút. Mindezek után pedig, a legrosszabb esetben, valami elkésett Robin Hood lehetek; jövedelmükhöz képest szedem el a kincseket a gazdagoktól. Igaz, hogy nem adom a szegényeknek, de nem is kapok eleget. Én azonban másként cselekszem a jót. Sok szegény kételkedőnek adtam új erőt a hazugságaimmal, a sírontúli ostoba, nagy hazugságaimmal! Hasonlítsom engem csak össze azokkal a gézengúzokkal, a kik mérget szórnak szét, vagy hasonlítsom össze egy milliommossal, a ki a dalszarnokokat bujja, hogy a „női tehetségeket” vegye szemügyre, vagy egy biztosítási ügynökkel, vagy egy tőzsdei alkuszszal. Vagy vegye bármelyik ügyvédet... Vannak püspökök, a kik Darwinban hisznek és kételkednek Mózesben. Nos ezeknél én mindenesetre jobbnak tartom magamat, — hasonló lehetek, de mindenesetre jobb, mert én legalább magam is találok ki ötleteket a szerepekhöz, a melyeket játszom.

— Ez mind úgy lehet... — kezdte Lewisham.

— A tisztességtelenségüket megbocsájthatom, — mondta Chaffery, — de mit szóljak az ostobasághoz, a szellemi önmegtadadashoz... Uram! Ha egy ügyvéd nem hazudik a köteles, pizkosan nagyképmódon, hivatásellenes működésért kiközösítik.

Szünetet tartott a beszédében. Elgondolkodott és gyengén mosolygott.

— A mi egyes fortélyaimat illeti, — mondta hirtelen megváltozott hangon, Lewisham felé fordulva, miközben szeme felcsillant az üveg

mögött és kezével nyomatékosan ütögette az asztalterítőt, — egyes fortélyaim pokoli módon szellemesek, értse meg, pokoli módon szellemesek és megérdemelnék, hogy még egyszer annyit jövedelmezzenek, mint a meny nyit hoznak nekem.

Megint a tűz felé fordult, szívta füstölgő pipáját és szemüvegének sarkán át nézte Lewishamot.

— Egy-két apróságomnak a legjobb szakértők felülhítenék, — mondta azután. — A mechanikus zenekarnak a játéka a legnagyobb csodálkozással töltene el őket. Valóban nehányat meg kell magyaráznom önnek, miután már rokoni viszonyba kerülünk.

Lewishamnak néhány percébe került, míg az új irányba tudta terelni a figyelmét, melyet Chaffery rohanó érveinek a gyors követezése összezavart.

— De hisz ezekkel az elvekkel ön más munkát is végezhetne, — mondta végre.

— Magától értetődőleg, — hagyta helyben Chaffery.

— De hát akkor...

— Nagyon különös módszer, — tiltakozott Chaffery, — ha valakinek cselekvési elveit úgy bíráljuk el, hogy a belőlük eredő cselekedeteket valamely más elv alapján ítéljük meg... Nincs igazam?

Lewisham egy pillanatra gondolkodott.

— Valószínűleg úgy van, — mondta azután olyan embernek a hangján, a kit akarata ellenére meggyőztek.

Elégtelennek találta a saját logikáját. Hirtelen félredobta az érvelés finomságait. Megint egyes mondatok ötlöttek az eszébe, melyeket már készen hozott magával és durva módon ezekkel állott elő.

— Bármiként legyen is, — mondotta, — nem tudok egyetérténi ezzel a csalással. Bármit is mondhat, én fenntartom azt, a mit a levelemben írtam. Ethelnek a szerepe ezekben a dolgokban befejeződött. Ezáltal nem szándékozom ugyan fejtegetésekbe bocsájtani, de ha megint szembe kerülök velük, elmondom a véleményemet mindezekről a spiritisztikus jelenségekről. Tiszta helyzetet kell teremnünk egymás irányában.

— A mit mond, az teljesen világos, tisztelt vóm uram, — mondta Chaffery. — A mostani célunk azonban a dolgok megvitatása.

— De Ethel... — Ethel az öné, — mondta Chaffery. — Ethel az öné, — ismételte némi szünet után

és elgondolkozva tette hozzá: — önnek kell vigyázni rá.

— Ha azonban az illúzióról beszélünk, — kezdte újból, látható megkönnyebbüléssel kapcsolva ki a kellemetlen tárgyat, — gyakran Berkeley püspökkel vagyok egy véleményen, hogy minden tapasztalat alapjában véve nagyon eltér a valóságtól. Az öntudat lényegében hallucináció. A hogy én és ön itt vagyunk és a beszélgetésünk... mind csak illúzió. És ha az ön tudományához fordulok... mi vagyok én? Atomok nyüzsgő tömege, apró sejteknek végtelen összekapcsolódása... Vajjon ez a kéz, a melyt kinyújtok, én vagyok-e? Vagy akár a fejem? Vajjon a bőrönmek a felülete egyébe-e valami durva értelemben vett külső határnál? Azt mondja talán, hogy a lelkem, az én vagyok? Gondoljon azonban a mozgató erők küzdelmére. Tegyük fel, hogy ösztönt érzek arra, hogy ellenálljak... én vagyok-e, a ki ellenáll, vagy az ösztön, a mely kívülem van? Tegyük fel, hogy ez az ösztön magával ragad engem és én megteszem, a mi belőle következik... részem-e nekem ez az ösztön, vagy nem? Az agyam valósággal megszádul ezekre a misztériumokra! Uristen! micsoda laka, imbolygó dolgok vagyunk mi tulajdonképpen... először ez, azután az, egy gondolat, egy ösztön, egy cselekvés, egy feledés és mindebből botorul azt állapítjuk meg, hogy mi csakugyan mi vagyunk. A mi pedig önt illeti, ön, a ki alig öt vagy hat rövidke év óta tanult meg gondolkodni, itt ül bizonyosságának, összetartozandóságának tudatában, örökölt eredendő bűnében. — alap nélküli hallucináció! — ítélve és elítélve a dolgokat. Ön meg tudja különböztetni a jót a rossztól? Kedves barátom, ezt cselekedte Ádám és Éva is... mi-helyt megismerkedtek a hazugságok atyjával!

— Az est befejezésül whisky és meleg víz került az asztalra és Chaffery, ezúttal nagy udvariasság hangulatában kijelentette, hogy ritkán élvezte annyira valakinek a társaságát, mint Lewishamét és mindenkit megkínált whiskyvel. Chafferyné és Ethel cukrot és citromot tettek bele. Lewisham pillanatnyilag némi meglepetést érzett, mikor látta, hogy Ethel grogot iszik.

— Az ajtóban Chafferyné bucsuzól ömlengve csókolta meg Lewishamot és kijelentette Ethelnek, hogy valóban azt hiszi, hogy minden a legszebb rendben van.

Az úton hazafelé Lewisham gondolataiba mélyedt és töprengett. Chaffery problémája méreteiben rettenetesen megnőtt. Időről-időre a jó embernek saját magáról alkotott filozófiai rajza, mint a humornal és művészi érzéssel megáldott lelki őszinteségnek a képviselője, elfogadhatónak is tűnt fel előtte. Lagune tagadhatatlanul számár volt, a lelki jelenség kutatása pedig őstönzés volt a csalásra... azután Ethellel való összefüggésükben kezdte nézni a dolgokat...

— A mostohaapád gondolatmenetét kissé nehéz követni, — mondta végül, az ágyazélen ülve, miközben az egyik cipőjét vetette le. — Nagyon fortélyos, kábítóan fortélyos. Az ember nem tudja, hogy hol fogja meg őt. Mikor már azt hittem, hogy megczáfoltam, mindig kicsúzott és mást játszott ki ellenem. Egyideig gondolkodott, azután lehúta cipőjét és ültében a térére helyezte.

— Pedig minden, a mit mondott, hamis, teljesen hamis. A mi igaz, az igaz és a mi csalás, az csalás, akármit mondjanak is róla.

— Ez az én érzésem is felőle, — mondta Ethel a tükör előtt állva. — Egészen így látom én is.

XXIV.

A harc megkezdődik.

Szombaton Lewisham lépett ki először az ajtón. Egy pillanat múlva megint megjelent, valami elszámolást tárva fel. Lewishamné alszoknyájával a kezében állt előtte és elképedt ura elképedő kifejezésének a láttára.

— Nézd csak, — mondta Lewisham. — Mit szólsz ehhez?

Ethel a könyvre tekintett, melyet Lewisham kinyitva tartott elébe s különösen az ötlött a szemébe, hogy a merőleges vonalazás maszatos bejegyzésekkel volt átfirkálva és hogy az olvashatatlanná német és angol tételeknek a keveréke meglehetősen hosszú volt. „Egy katlan szén ó d.”, ismétlődött szabályszerűen a tekintélyes listában, mely ugyanezzel zárult is. Gadownéknak volt az első elszámolása. Ethel kivette urának a kezéből és jobban szemügyre vette. Közlebről sem tűnt fel kisebbnek. Az elszámolás botrányos volt. Furcsa volt, hogy a vödör és katlan összecserélésének a humora milyen hamar elpárolgott.

Ugy hiszem, hogy ez az elszámolás volt a befejezése Lewisham nem szabályszerű mézeshegyezésében. Egy ragyogó héten át abban a meggyőződésben élt, hogy az élet csak szerelemből és misztikumából áll, most pedig szokatlan világgosszággal kellett rájőnnie, hogy az élet a létrét való küzdelemre és élni akarásra van rendezve.

— Szemtelén csalás! — dühöngött Lewis-

A HÁBORÚBAN ELESETT NAGY-ÉCSFALUSI HŐSÖK SZOBRA.

ham s a reggelit egészen újszerűvé és baljósulavá tette egyik oldalról a haragvó morgás, másik oldalról pedig bizonyos megütőkés. — Délután beszéltem mell vele, — jelentette ki Lewisham órájára tekintve s miután könyveit becsomagolta a fényes fekete táskába, először csókolta meg úgy a feleségét, hogy az nem birt a kifejezett és öntudatos szertartás jellegével. Csak szokásból és sebtében adta a csókot s az ajtó dörrenéssel csapódott be mögötte, a mint elindult az iskolába. Ezen a napon külön kifejezett kérésre Ethel nem jött elébe, annál is inkább, mert segíteni akart neki egyes növénytani jegyzetek lemásolásával, melyekkel hátralékban maradt.

Utközben az iskola felé Lewisham valamit érzett, a mi gyanus módon közel volt bátorságának az elvesztéséhez. Az aggodalma lényegében számtani természetű volt. A mi őt foglalkoztatta, minden egyébrek a kizárásával, legjobban a szokásos üzleti formában fejezhető ki.

Tartozik.

	£.	s.	d.
Készpénz L.-nál	13	10	4 ¹ / ₂
Készpénz L.-nél	0	11	7
Bankban	45	0	0
Iskolától	1	1	0
	£.	60	3 11 ¹ / ₂

Követel.

	£.	s.	d.
Omnibusz South-Kensingtonba	0	0	2
Hat déli étkezés a menzában	0	5	2 ¹ / ₂
Két csomag cigaretta	0	0	6
Esküvő és szoktatás	4	18	10
A menyasszony holmijainak szükséges kiegészítése	0	16	1
Házartási kiadások	1	1	4 ¹ / ₂
A háziasszony által beszerzett „nehány apróság”	0	15	3 ¹ / ₂
Gadownéknak szénért, lakásért és kiszolgálásért (számla szerint)	1	15	0
Elvesztett	0	0	4
Egyenleg	50	11	2
	£.	60	3 11 ¹ / ₂

Ebből a kimutatásból a legkevésbé üzletszerű módon is megállapítható, hogy nem számítva az esküvői rendkívüli kiadásokat és az Ethel által beszerzett, egyáltalán nem befejezett „nehány apróságot”, a kiadások több mint két fonttal multák felül a bevételt, a számtan terére való rövid kirándulás pedig nyilvánvalóan mutatja, hogy a felállításnak az egyenlege huszonöt hét alatt semmivé zsugorodik össze.

A heti egy guinea-azonban már nem járt huszonöt hétre, hanem csupán tizenötre s azután a tiszta kiadásnak mindenesetre három guineán felül kell emelkedni, a mi viszont a mi ifjú párunknak rendelkezésére álló előirányzatot huszonkét hétre csökkenti le. A részletek a finomabb dolgokhoz szokott olvasóra nézve kétségtelenül ferasztóak és kellemetlenek, képzelje azonban, hogy mennyivel kellemetlenebbek voltak azok Lewisham úrra, a ki gondolatokba mélyedve baktatott az iskola felé. Meg lehet érteni a laboratórium-ból való kiszúrását s meg lehet érteni azt is, hogy az egyetemi könyvtárban Smithers, a ki a közvetlen közeli második vizsgára és a Forbes-éremre való magolás közben őt figyelte, egészen lényé mélyéig meglepetve látta, hogy Lewisham előtt egész oszlop folyóirat hever, az Educational Times, Journal of Education, Schoolmaster, Science and Art, University Correspondent, Nature, Athenaeum, Academy, Author és más egyebek.

Smithersnek az is feltűnt, hogy Lewisham noteszt vesz elő és abba szorgalmasan jegyzet. Lehetőleg megközelítette Lewisham asztalát és hirtelen oldalról lepte meg.

— Mi után kutatás? — kérdezte hangosan Smithers és kémlő pillantást vetett az újságokra. Meglepetése még növekedett, mikor meglátta, hogy Lewisham a hirdetési oldalakat vizsgálja.

— Oh... semmi, — felelte Lewisham szeliden és kezével mintegy véletlenül eltakarta a jegyzeteit. — Van valami szándékom velem?

— Semmi különös, — felelte Smithers. — Csak körülnéztem kissé... Pénteken nem voltál ott a gyűlésen.

Megfordította az egyik széket, rátérdelt és

A PÁPA KORONÁZÁSÁNAK ÜNNEPE A BUDAI VÁRBAN.

a támlájára könyökölve suttogó hangon kezdett beszélni a vitaegylet ügyeiről. Lewisham alig hallgatott rá és röviden felelt. Mi köze van neki ezekhez a gyerekségekhez? Végül Smithers leforrta távozott és a bejáratnál Parksonnal találkozott össze. Parkson, mellékesen megjegyezve, a kínos jelenet óta nem beszélt Lewishammal. Nagy kört írt le az asztal vége felé s elkerülve a helyet, a hol Lewisham ült, nyílt módon és méltó kifejezéssel jelezte, hogy nem veszi észre Lewishamnak bántó jelenlétét.

Lewisham két irányban kutatott. Valami módot akart felfedezni, hogy saját működésével anyagilag növelje a heti egy guenát és meg akarta ismerni a gépiró-üzlet piaci viszonyait. Saját személyét illetőleg volt egy homályos gondolata, melyről azonban fokozatosan letett, hogy márczius folyamán tanítást vállaljon valamelyik esti iskolában. Hirtelen haláleseteket kivéve azonban esti iskolák Londonban szeptembertől a legközelebbi júliusig nem szokták változtatni a személyzetüket. A magánórák adása is erősen csábította, de megfogható alkalom nem kínálkozott. A számára kínálkozó lehetőségekről nagyon ifjú módon gondolkodott, máskülönben nem töltötte volna az idejét azzal, hogy a melbournei egyetem egyik megüresedett fizikai tanszékére vonatkozó pályázati feltételeket jegyeztesse le. Feljegyezte egy szociális kérdéssel foglalkozó folyóirat megüresedett szerkesztői állását is. Nem gondolta volna ugyan, hogy valaha ilyen munkában legyen része, de hátha a kiadó másként gondolkodik. Szerepelt azonkívül még egy üresedésben levő múzeumi őri állás az etoni kollégiumban.

(Folytatása következik.)

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában.
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

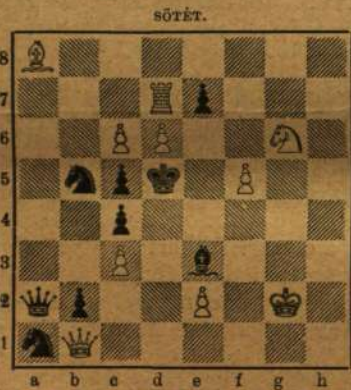
A koronelli dóm. *Turcsányi Elek* fényes kiállításban adta ki könyvét, a mely tudunkkal az első. Versekként benne és lírai aláfestésű novellák, egy kevésbé termékeny, de mindig bensőséges és művészi szellem őszinte, áhítatos és finom érintkezései a körülötte viharosan sodródó élettel, melynek diszharmonikus árja elől melancholikusán bevonul önmagába, figyelni a saját lelkének reagálását az ablakán át beszűrődő lármára, a saját belsejéből felzengő titkos hangokra, azokra a képekre és képzetekre, a melyek az idegrendszer rejtélyes játéka révén az ember gondolataiban szint játszanak, különös módon kapcsolódnak és elválnak s lassú és izgalmas gomolygás után formákat öntenek. *Turcsányinak* nincs egy szava, a mely ne volna hiteles, belső élményből előtörő, nincs egy sem, a mely kikiabálna halk, temperált és meg-hitt hangköréből, ez a költő hű önmagához és művészetéhez. Kissé szűk köre szorító költészet ez, nagy mélységekre sem száll alá, a virágai télkerítésben nőttek s ezért a színek bágyadtak. De igazi színek, a költő sohasem pótolja őket festékkel, könnyei valódi könnyek, gyönyöreie sem színpadiak és a gesztusa mindig közvetlen, belülről jött, igaz. Mégis valódi költő s a szívét adja cserébe a jóindulatú érdeklődésért annak, a ki olvassa. A könyv rendkívüli művészi diszszel van kiállítva, papírja, nyomása, szedése fényűző, *Gara Arnold* rézkarcjai és fametszeti iniciáléi, melyek a szöveget díszítik, ennek a finom kezű és hamisítatlan ösztönű művészek legjobb grafikai alkotásai közé tartoznak.

Magyar lírikusok. *Vörösmarty, Komjáthy Jenő, Ady Endre és Harsányi Kálmán* arcképet próbálja megrajzolni *Alszegey Zsolt Magyar lírikusok* című könyvében. Elég gazdag apparátussal fog feladatába. Sok adatszerű ismerete van a XIX. század magyar és külföldi lírájáról s ezeket az ismereteit asszociációk útján szívesen értékesíti fejtegetéseiben olyankor is, a mikor az asszociáció nem feltétlenül indokolt és inkább csak az író igyekezete arra, hogy ismereteinek feltárással fokozza hitelt az olvasó előtt. Igyekeznek, különösen mikor még ma is aktuális írókról és irodalmi kérdésekről szól, az objektivitás körén belül maradni, a mi nagyjából annyit jelent, hogy az irodalmi dolgokat irodalmi szempontból tárgyalja, nem kever itéleteibe idegen, különösen politikai szempontokat. Ez ugyan negatív érdem, de a mai

viszonyok között mégis érdem. Sok megjegyzése és megállapítása megállja a helyét, mikor kevésbé jelentékeny dolgokról van szó, de az arckép-kompozícióban nincs elég fejlett érzéke a lényeges és jellemző vonások iránt, ezért képeiből nem alakul ki kontúr, a mely a sok részletet összefogná és reliefjük sincs, a mely rajzának megadná a dimenziók szemléletességét. *Vörösmartyról* szóló tanulmánya alig mond lényeges dolgot olyat, a mit mások jobban ne mondtak volna s a többi költők magvát sem bírja megfogni. Talán még *Harsányi Kálmánhoz* járt legközelebb, itt azonban értékelése ingadozik: a szándék köti le a figyelmet és elhanyagolja a megvalósítás — tehát a fődolog — kritikai értékelését. Általában inkább az anyagát bírálja a költőnek, a mondanivalók minőségét, a világról való fogalmaikat és a világhoz való viszonyukat, a mi minden kritikában elsődlegesen fontos szempont, de a tulajdonképeni művészi, sőt a pszichológiai szempontokat is csaknem figyelmen kívül hagyja, vagy ha fölveszi fejtegetései körébe, akkor csak jelentéktelen általánosságokat tud róluk mondani. Ez az egyoldalúság egyrészt súlyos zavarokat okoz a megyarazás és elemzés körül, másrészt meg elárulja gyökeres fogyatkozását: a művészi beleélésre való képesség hiányát. A mint másoknál nem érzi eléggé a kifejezés döntő fontosságát, maga sem mestere a kritikai kifejezésnek, nehezen, kerülgetve és sokszor mellé találva tudja csak kimondani éppen azokat a mondanivalókat, a melyek tömör és erőteljes formulázásban kapnának súlyt és mélységet és a stíljuk csak grammatikailag korrekt, logikailag sokszor bukdácsoló, lélektani háttere, a mely a kritikus egyéniségét árulná el, alig van. Az irodalom iránti becsületesség szeretete azonban még hibáiban is rokonszenvesé teszi könyvét, kritikai irodalmunk sivárságában az ilyen könyveknek is örülni kell.

SAKKJÁTÉK.

3185. számú feladvány Scheel J.-től, Slemdal.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

HALÁLOZÁSOK.

Baró Kürthy Lajos, a háború alatti közéleti-művészeti hivatal elnöke, az elmúlt évtizedek politikai és közigazgatási életének kiváló munkása, hirtelen meghalt szeptember 10-én Budapesten, 67 éves korában. A vármegyénél kezdte pályáját s vármegyei ember maradt pályája legnagyobb részén, mint Zólyom-, Komárom- és Barsmegyék főispánja. Hú embere volt Tisza Kálmánnak s később Tisza Istvánnak, mint képviselő mindig az ő politikájukat támogatta. Mint kitűnő adminisztratív munkaeurót neveztek ki a közéleti-művészeti hivatal elnökévé s ezt a tisztét nehéz időkben kitűnően látta el. A kommun bukása után megalkototta a Nemzeti Középpártot s annak ügyvezető elnöke lett. Váratlan halála általános részvételt keltett.

Elhunytak még a közelebbi napokban: *Domahidi Domahidy István* szatmármegyei nagybirtokos és volt országgyűlési képviselő 85 éves korában, Szatmáron. — *Berecskai Szűcs Jenő*, Fejérvármegye nyug. alispánja 69 éves korában, Székesfehérváron. — *Nemes Sza'ay Miklós* ny. honvédszázados, székesfehérvári városi bizottsági tag 66 éves korában, Székesfehérváron. — *Thirring Béla* kuriai bíró 62 éves korában, Budapesten. — *Závory Sándor* dr., a gleichenbergi fürdő 40 éven át volt orvosa, a régi időkben Fáy Andrásnak, Török Pál püspöknek s a nagy Mikszáthnak orvosa, Budapesten. — *Beöthy Pál* v. b. t. t., a képviselőház volt elnöke, mezőpeterdi birtokos. — *Békési Géza* dr., a m. kir. népjóléti minisztérium helyettes államtitkára 56 éves korában, Budapesten. — *Hegyeshalmi Fischer Elemér* nyug. kir. műszaki főtanácsos 41 éves korában, Budapesten. — *Gyóffy Károly* fővárosi számtanácsos 47 éves korában, Budapesten. — *Tóth Pál* bogyszlói református

lelkész 41 éves korában. — *Éder Hugó* dr., kir. járásbíró, Budapesten. — *Scherer Károly* százados 36 éves korában, Budapesten. — *Tury Tibor* főhadnagy, Budapesten.

Öz. *Kézvárszky Brunóné* szül. lipóczi Keczer Teréz — Szepesvármegye egykori nagynevű főügyészenek özvegye — 76 éves korában Lőcsén. — *Csécsei Nagy Erzsébet* ismert nevű költőnő, Aradon. — *Özv. Matavoszky Károlyné*, szül. Heyszl Berta 86 éves korában, Kunhegyesen. — *Me. Gy István* szül. Rusz Julianna, Budapesten.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 1921. évi 15-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Álló vízben lakik a béka.*

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.
Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

PÁLINKAFŐZŐÜSTÖK
zsirolvasztó- és mosóüstök vörösréz-ből.

Vermorel-rendszerű szőlő-permetező, Szőlőszőlőkészítő, Permező alkatrészek, szummból és sárgaréz-ből, Szőlőszőlők és présék, Korkorcsomorszőlők és daráló, Réparatók és szőlőszőlők.

SZONTÁGH PÁL
rész- és szerszámgépgyár
Budapest, IX., Üllői-út 19. sz.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület,
Koronaherceg-utca 17.

Gyárt legkülönbözőbb kivitelben: műbájakat, műkezeket, arcváltozókat, hasítókat, gummigörseárharnyákat stb. Dús választék az összes betegápolási gummiárúknak és műszerekben.

JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA

a szívvel-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok való-ságos kincsesháza.

Rendes munkáltsái: *Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Avar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tábori Kornél, Kozma Imre, Csánady Sándor, Székely Nándor, Jókay Lajos* stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 25 korona. Egyes szám ára öt korona. Mutatványszám-t kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek
BLOCKNER I.
hirdető-irodájában,
Budapest, IV., Semmelweis-u. 4

19. SZÁM. 1921. (68. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL.
BUDAPEST, OKTÓBER HÓ 16.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési ára: az okt.—decemberi évnegyedre 60 korona.
Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 12 korona.
Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldíj is csatolandó.

TENYÉSZÁLLATOK MEGTEKINTÉSE.

A MAGYAR ÁLLATTENYÉSZTŐK BONYHÁDI VÁNDORGYŰLÉSÉRŐL.